

ВІДГУКИ, РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ

Жилюк С. І.,

доктор історичних наук, професор кафедри релігієзнавства Національного університету “Острозька академія”

ВІДГУК НА АВТОРЕФЕРАТ ДИСЕРТАЦІЇ ЕЛЛИ ВОЛОДИМИРІВНИ БИСТРИЦЬКОЇ

“СХІДНА ПОЛІТИКА ВАТИКАНУ В КОНТЕКСТІ ВІДНОСИН СВЯТОГО ПРЕСТОЛУ З РОСІЄЮ ТА СРСР (1878 – 1964 РР.)”

(Захист відбувся 25 грудня 2009 р.)

Обрана для дослідження дисертаційна тема є актуальною і має практичне значення. Адже у конструюванні моделей, спрямованих на подолання чи досягнення мінімізації православно-католицького протистояння та налагодження українсько-ватиканського діалогу, не можна ігнорувати історичним досвідом російсько-ватиканських і радянсько-ватиканських відносин.

Запропонована тема має також значний науковий інтерес, оскільки у вітчизняній науці вона фундаментальними дослідженнями, до підготовки даної дисертації та видання авторської монографії (Бистрицька Елла. Східна політика Ватикану в контексті відносин Святого Престолу з Росією та СРСР (1878 – 1964 рр.). – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 416 с.) ще не вирішувалась.

Серед здобутків дисертаційного дослідження, як видно зі змісту автореферата, на особливу увагу заслуговує передусім структурна побудова роботи. Продумані і логічно подані у хронологічній послідовності питання розділів і підрозділів відображають постановку конкретної наукової проблеми, кожна із якої знаходить належне розв’язання. Дуже позитивне враження справляє здійснений історіографічний аналіз проблеми (с. 12 – 16) та виявлення і опрацювання дисертанткою широкого кола неопублікованих джерел, у тому числі великої кількості документів архівів Російської Федерації (с. 16 – 17).

Важливо, що у вирішенні дисертаційної проблеми велика увага приділена унійному питанню, якому присвячено окремі підрозділи (3.2. “Український фактор і ватиканський проект уніоністичної діяльності в Росії” та 5.3. “Уніоністична програма Ватикану у 20 -30-х рр.”). Крім того, українське церковне питання знаходить належне висвітлення також в контексті повоєнної політики зміцнення міжнародного авторитету РПЦ (с. 30 – 31). Не викликають жодних застережень обґрунтовані і чітко сформульовані положення наукової новизни та викладені у висновках одержані наукові результати (с. 31 – 33).

Між тим, визнаючи здобутки дисертаційного дослідження, вважаємо за необхідне висловити і деякі зауваження та побажання. Насамперед, в обґрунтуванні актуальності теми, зайвими є згадки про “розкол християнства 1054 р.” чи “Ліонську унію 1274 р.”, оскільки зазначені події мають дуже опосередковане відношення до об’єкт-предметної сфери дисертаційної роботи. На нашу думку, ватро було б більше сказати про сучасні трансформаційні процеси в розвитку Римо-Католицької та Греко-Католицької церков, що власне й актуалізує обрану для дослідження тему. У висновках, де доволі виразно конкретизуються прорахунки російсько- і радянсько-ватиканських дипломатичних відносин, необхідно було все ж таки подати кілька рекомендацій щодо поглиблення сучасних українсько-ватиканських відносин.

Висловлені зауваження та побажання, однак, не стосуються серйозних аспектів проблеми. Вони не порушують положень наукової новизни та не впливають на одержані результати. Дисертаційна робота Елли Володимирівни Бистрицької “Східна політика Ватикану в контексті відносин Святого Престолу з Росією та СРСР (1878 – 1964 рр.)”, як фундаментальне цілісне і завершене дослідження, є вагомим досягненням історико-релігієзнавчої науки.